

Huvudman

Katrineholms kommun
kommunen@katrineholm.se

Ärendet

Tillsyn av gymnasieskolan Lindengymnasiet i Katrineholms kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 22 juni 2023

Beslut

Skolinspektionen avslutar ärendet.

Om ärendet

Skolinspektionen har våren 2023 genomfört en tillsyn av Lindengymnasiet i Katrineholms kommun.

Skolinspektionen har den 22 juni 2023 beslutat att förelägga Katrineholms kommun att senast den 20 oktober 2023 vidta åtgärder för att avhjälpa brister rörande särskilt stöd, betygssättning, förebyggande arbete för studiero samt frånvaro.

Katrineholms kommun har den 19 oktober 2023 inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandet. Huvudmannen har på Skolinspektionens begäran också inkommit med kompletterande uppgifter den 24 november 2023 och den 9 januari 2024.

Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Katrineholms kommun har följt föreläggandet och vidtagit åtgärder samt om påtalade brister har avhjälpats.

Motivering av beslutet

Särskilt stöd och betygssättning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Anmäla och utreda elevers behov av särskilt stöd samt beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram

Huvudmannen uppger i sin redovisning att rutinen för extra anpassningar och särskilt stöd har förtydligats och gått igenom med personalen på arbetsplatsträffar. Skolinspektionen har också tagit del av den nya rutinen. Vidare framgår av huvudmannens redovisning att speciallärarna och specialpedagogen har besökt alla arbetslag för att informera om när och hur anmälan om att elever kan vara i behov av särskilt stöd ska göras. Lärarna har också tillsammans med rektorn och elevhälsan identifierat vilka elever, som trots stöd i form av extra anpassningar, befaras inte uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas. En förteckning över dessa elever, med uppgifter om när en utredning har inletts och om respektive elev har bedömts vara i behov av särskilt stöd eller inte, har delgetts Skolinspektionen.

Prövning och betygssättning

Av huvudmannens redovisning framgår att en ny rutin för prövningar har tagits fram och kommunicerats till lärarna och eleverna. Skolinspektionen har tagit del av den nya rutinen. Vidare framgår av redovisningen och kompletterande uppgifter från huvudmannen att nya riktlinjer, som tydliggör att betyg ska sättas när en kurs är avslutad och att prövning ska göras på hela kursinnehållet, har tagits fram och delgetts lärarna. Huvudmannen har förvissat sig om att riktlinjerna följts efter Skolinspektionens beslut den 22 juni 2023.

Rätt att gå om en kurs

Huvudmannen har inkommit med en redogörelse för hur elever informeras om möjligheten att gå om en kurs och hur detta organiseras i praktiken. Av inlämnade dokument framgår att utbildningen till exempel kan förlängas med en sjunde termin om kursen inte ryms inom en elevs nuvarande schemaram.

Rättslig reglering

Anmäla och utreda elevers behov av särskilt stöd

Av skollagen framgår bland annat att om det inom ramen för undervisningen, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 3 kap. 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte

skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt. (3 kap. 7 § skollagen [2010:800])

Av läroplanen för gymnasieskolan framgår bland annat att rektorn som pedagogisk ledare för skolan och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att undervisningen och elevhälsan utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar, särskilt stöd samt andra stödåtgärder som de behöver. (Lgy11, [SKOLFS 2022:144] 2.6 Rektorns ansvar)

Beslut om att utarbeta eller inte utarbeta ett åtgärdsprogram

Av skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. (3 kap. 9 § skollagen)

Prövning och betygssättning

Av 15 kap. 22 § skollagen, i den lydelse som för närvarande tillämpas, framgår att betyg ska sättas på varje avslutad kurs.

Vidare framgår av skollagen att den som vill ha betyg från gymnasieskolan har rätt att genomgå prövning. Regeringen får meddela föreskrifter om prövning. (5 kap. 28 § skollagen)

Enligt gymnasieförordningen beslutar huvudmannen om antalet undervisningstimmar för varje kurs samt om hur undervisningstiden ska fördelas över läsåren för nationella program i gymnasieskolan (4 kap. 22 § gymnasieförordningen [2010:2039]).

Av gymnasieförordningen framgår vidare att en elev i gymnasieskolan har rätt att genomgå prövning vid den egna skolenheten i alla kurser, grundskoleämnen och det gymnasiearbete som ingår i elevens individuella studieplan. Detta gäller dock bara om 1. eleven inte tidigare har fått betyg på kursen, i grundskoleämnet eller på gymnasiearbetet, eller 2. eleven har fått betyget F. (8 kap. 24 § gymnasieförordningen)

Av Skolverkets föreskrifter för prövning (SKOLFS 2016:17) framgår att bestämmelserna om betygssättning i 3 kap. och 15 kap. skollagen samt 8 kap. gymnasieförordningen gäller i tillämpliga delar vid prövning.

Av Skolverkets föreskrifter om betygskatalog (SKOLFS 2011:123) framgår att i gymnasieskolan ska beslut om betyg föras in i betygskatalogen i anslutning till att kursen har avslutats (6 § Skolverkets föreskrifter om betygskatalog).

Rätt att gå om en kurs

Av gymnasieförordningen framgår att om en elev inte har fått lägst betyget E på en kurs, har eleven rätt att gå om kursen en gång. Har eleven slutfört kursen två gånger och inte fått lägst betyget E får eleven gå om kursen ytterligare en gång, om det finns särskilda skäl. En elev som inte har fått betyget E på gymnasiearbetet har rätt att göra om arbetet en gång. Om en elev har fått betyget F på en stor andel av kurserna under ett läsår får eleven, om det finns särskilda skäl, gå om också sådana kurser som eleven fått lägst betyget E på under läsåret. (9 kap. 1 § gymnasieförordningen)

Av läroplanen framgår att elevernas möjligheter att utöva inflytande på utbildningen och att ta ansvar för sina studieresultat förutsätter att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har. (Lgy 11, 1 Skolans värdegrund och uppgifter, Rättigheter och skyldigheter)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att huvudmannen brutit mot bestämmelserna när det gäller särskilt stöd och betygssättning. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Förebyggande arbete för att skapa studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av huvudmannens komplettering som inkom den 24 november 2023 framgår att elevernas studiero har följts upp genom samtal i arbetslagen och att resultatet förts vidare till skolans ledningsgrupp. De hinder som identifierats genom uppföljningen är bland annat att vissa lokaler är oproportionerligt stora vilket medför dålig akustik, att lokaler saknar dagsljus, att vissa lärare inte upprätthåller ordningsreglerna och att elever inte har getts de anpassningar som de behöver. Enligt kompletteringen har rektorn därför vidtagit åtgärder som att vissa elever får undervisning i andra lokaler, att elevhälsan ska stödja lärarna i arbetet med att skapa studiero och att en ny rutin för arbetet med stödinsatser har tagits fram. Andra åtgärder som vidtagits är att ordningsreglerna har diskuterats med samtliga klasser, och att rektorn har följt upp i vilken utsträckning ordningsreglerna följs. Skolinspektionen har begärt in och tagit del av resultatet av uppföljningen.

Vidare framgår av huvudmannens redovisning att ett skolråd har inrättats med representanter för elever, lärare och övrig personal samt skolledningen med syftet att diskutera skolmiljön och studieron. Även vårdnadshavare till elever i år 1 har

fått information om ordningsreglerna. Efterlevnaden av ordningsregler och rutiner ska också tas upp tydligare vid medarbetarsamtalen.

Av huvudmannens redovisning framgår vidare att skriftliga rutiner för omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk utrustning har tagits fram och beslutats av rektorn. Rutinerna har delgetts Skolinspektionen. Vidare framgår att rektorn har följt upp och säkerställt att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning endast används enligt lärares instruktion genom bland annat lektionsbesök, samtal med lärare, på fokusmöten samt vid medarbetarsamtal. Rektorn kommer även att utvärdera efterlevnaden tillsammans med eleverna i det kommande skolrådet.

Huvudmannen uppger slutligen i sin redovisning att såväl elever som lärare i samtal och möten vittnar om att studieron på skolan har förbättrats. För att säkerställa efterlevnaden av skolans ordningsregler kommer ytterligare uppföljningar att göras.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i lagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen).

Av skollagen framgår vidare att huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen ges möjlighet till kompetensutveckling och att all personal i verksamheten har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap. 34 § skollagen).

Av skollagen framgår att huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete för att skapa studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. (5 kap. 3 § skollagen)

Av skollagen framgår vidare att det vid undervisning endast får förekomma sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning som sker enligt lärarens instruktioner i syfte att främja elevernas utveckling och lärande eller utgör extra anpassningar eller särskilt stöd. Rektorn eller en lärare får dock om det finns särskilda skäl tillåta en enskild elev att använda en mobiltelefon eller annan elektronisk kommunikationsutrustning även i andra fall. (5 kap. 4 a § skollagen)

Vidare framgår av skollagen att det för varje skolenhet ska finnas skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning enligt 5 kap. 4 b-4 d §§ skollagen. Rektorn beslutar om sådana rutiner. (5 kap. 4 e § skollagen)

Av skollagen framgår att ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till

uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektorn beslutar om ordningsregler. (5 kap. 5 § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat att huvudmannen ska se till att den personal som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för ges möjligheter till kompetensutveckling och att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet. Ett förebyggande arbete innebär bland annat att skolor och huvudmän följer upp elevernas trygghet såväl som studiero. Det innebär även att skolor och huvudmän analyserar vilka hinder som finns för att elever ska vara trygga och ha studiero och aktivt verkar för att dessa hinder undanröjs. Det kan bland annat innebära att skolan förebygger ordningsstörningar genom väl förankrade ordningsregler och ett gemensamt förhållningssätt bland personalen och utveckling av det pedagogiska ledarskapet i klassrummet. Det kan även innebära ett fokus på att erbjuda en varierad undervisning av hög kvalitet och de extra anpassningar, särskilda stöd och utmaningar som eleverna behöver. Sammansättningen av elever på olika skolenheter kan också vara en av de faktorer som ingår i de analyser som ska göras. Utifrån en uppföljning och analys av vilka behov som finns i verksamheten kan både mer generella och särskilt riktade åtgärder behöva vidtas. (Prop. 2021/22:160 s. 229)

Av förarbetena till skollagen framgår vidare att syftet med ordningsregler är att skapa arbetsro och en lugn och trygg miljö i skolan (prop. 2021/22:160 s. 31). Angående uppföljning och analys av ordningsregler anges följande. Det innebär att skolan ska följa upp i vilken utsträckning ordningsreglerna följs och, om det finns brister, ta reda på orsaken till dessa. /.../ Om det till exempel finns ordningsregler som fungerar mindre väl ur vissa avseenden eller som följs i låg utsträckning bör skolan utreda orsakerna till detta och antingen förändra reglerna eller implementera dem mer kraftfullt, om det anses viktigt att ha kvar dem, eller ta bort dem, om de vid en närmare analys inte anses behövas. Det ska i detta sammanhang beaktas att om elever och personal uppfattar att eleverna på ett systematiskt sätt inte följer skolans ordningsregler riskerar det att skapa en kultur där det är acceptabelt att bryta mot ordningsregler och andra normer för uppförande. (s. 236)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Katrineholms kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller arbetet med att tillförsäkra eleverna en studiemiljö som präglas av studiero. Skolinspektionen förutsätter att de planerade insatserna kopplade till att följa upp studieron på skolan, analysera uppföljningens resultat samt vidta kraftfulla åtgärder utifrån analysen genomförs. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av huvudmannens redovisning framgår att rektorn vid två tillfällen i augusti och september 2023 informerade alla lärare och övrig personal om skollagens krav på utredning av elevers upprepade eller längre frånvaro. Skolans handlingsplan och rutin för hur frånvaroarbetet ska gå till gicks också igenom vid det senare tillfället. Handlingsplanen och rutinen har delgetts Skolinspektionen.

Huvudmannen har vidare inkommit med en förteckning över de 143 elever som på skolan bedömts ha en upprepade eller längre frånvaro. Av förteckningen framgår också när en utredning har inletts för respektive elev i de fall en sådan inte bedömts vara obehövlig. Av redovisningen framgår att en utredning bedömts vara obehövlig för nära två tredjedelar av eleverna med problematisk frånvaro. För elever vars frånvaro utretts anges även vilka åtgärder som bedömts nödvändiga att vidta för att eleverna ska kunna öka sin närvaro och fullgöra sin skolgång. Åtgärderna utgörs huvudsakligen av uppföljningar, samtal och kontakt med mentor eller kurator, men olika typer av anpassningar förekommer också.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår bland annat att en elev i gymnasieskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Vid upprepade eller längre frånvaro ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. (15 kap. 16 § skollagen)

Av förarbetena till skollagen (prop. 2017/18:183) framgår bland annat att regeringen anser att det är allvarligt att frånvaron är så omfattande i gymnasieskolan. Frånvaro leder i många fall till sjunkande studieresultat och ibland även till att eleven inte når målen för utbildningen. Enligt en rapport från Skolverket var bl.a. hög frånvaro en av de viktigaste orsakerna till att gymnasieelever inte fick godkända betyg i en eller flera kurser (Risk för icke godkänt, Skolverket, 2010). För en elev som går ett nationellt program betyder det till exempel att hon eller han riskerar att inte få en gymnasieexamen. Även Skolverkets uppföljning av gymnasieskolan med fokus på introduktionsprogrammen visar att hög frånvaro är en vanlig orsak till att elever inte når behörighet till nationella program (Introduktionsprogram, Skolverket, rapport 413, 2014). Frånvaro kan således indikera att en elev håller på att distansera sig från skolan, vilket på sikt kan leda till studieavbrott och i förlängningen därmed ökade risker för arbetslöshet och utanförskap. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har i projektet Plug In identifierat framgångsfaktorer för att förhindra studieavbrott varav en sådan faktor är att uppmärksamma tidiga varningssignaler i form av just frånvaro. Vidare framgår av förarbetena att det är viktigt att arbeta förebyggande och att utreda bakomliggande orsaker till elevers frånvaro och bristande måluppfyllelse, så att lämpliga åtgärder i god tid kan vidtas så att eleverna ska uppnå utbildningsmålen (s. 72-74). Rektorn bör ansvara för att upprepade eller längre frånvaro utreds

oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro. En utredning ska dock inte behöva göras i de fall en utredning är obehövlig, som t.ex. vid redan beviljad ledighet eller om rektorn redan har kännedom om återkommande behov av vårdbesök. (s. 75)

Enligt förarbetena måste frågan om hur omfattande en utredning av frånvaro behöver vara avgöras i det enskilda fallet. Regeringen anser att det i vissa fall kan räcka med en enklare utredning, t.ex. att vid en längre anmäld sjukfrånvaro begära in sjukintyg från eleven eller elevens vårdnadshavare. I andra fall kan det behöva utredas om elevens frånvaro beror på en för eleven otillfredsställande lärandemiljö, t.ex. bristande bemötande eller behov av särskilt stöd. Det är också viktigt att skolan dokumenterar arbetet med att åtgärda frånvaro och att det finns goda rutiner för uppföljning av frånvaron, t.ex. så att elever inte kan vara frånvarande utan att det framgår av skolans frånvarorapportering. I kommentarerna till Skolverkets allmänna råd om att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan anges att skolan behöver dokumentera sitt arbete med att utreda problem och vidta åtgärder för att komma till rätta med frånvaron. Arbetet med en elevs frånvaro kan pågå under lång tid och bestå av omfattande utredningsmaterial. Det är därför angeläget med tydliga innebär också ett stöd under arbetets gång och skapar kontinuitet. Det är därtill viktigt att rektorn ser till att åtgärder följs upp och om de visat sig verkningslösa, att nya åtgärder prövas och utvärderas för att få eleven att delta i utbildningen. (Skolverkets allmänna råd med kommentarer, Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan, s. 22 f.). (s. 75-76)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Katrineholms kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller att utreda elevens upprepade eller längre frånvaro. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Skolinspektionen konstaterar dock att det på skolan har bedömts att en utredning är obehövlig för huvuddelen av de elever som anses ha en problematisk frånvaro. När Skolinspektionen begärde in motsvarande uppgifter under vårterminen 2023 var andelen drygt hälften; för 90 av 170 elever bedömdes det obehövligt att utreda de bakomliggande orsakerna till frånvaron. Skolinspektionen tar inte ställning till de bedömningar som görs på skolan om en frånvaroutredning behövs eller inte. Skolinspektionen vill dock betona vikten av att ta reda på varför en elev har en omfattande frånvaro för att kunna vidta relevanta och kraftfulla insatser. Som framgår av förarbetena ovan anges tidigare beviljad ledighet eller om rektorn redan har kännedom om att en elev har återkommande behov på vårdbesök som exempel på när en frånvaroutredning kan vara obehövlig. Förarbetena betonar också att omfattningen av utredningen kan variera utifrån omständigheter i det enskilda fallet. Ibland räcker det med en enklare utredning, t.ex. att vid en längre anmäld sjukfrånvaro begära in ett sjukintyg, medan det i andra fall kan behövas en

mer omfattande utredning kopplad till elevens lärandemiljö, t.ex. eventuellt behov av särskilt stöd.

X Anna Åhman Lundberg

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Åhman Lundberg

X Hans-Göran Arvidsson

Föredragande
Signerat av: Hans-Göran Arvidsson